

innhold

Smutthull i GMO-avtale

Cartagena-protokollen skal beskytte biologisk mangfold mot farer fra genmodifiserte organismer. Men handelsavtaler kan gå utenom regelverket.

Side 4

Giftig gaupe

Høye konsentrasjoner av miljøgiften PBDE er funnet i lever fra gaupe.

Side 5

Rekordanlegg for forbrenning

I Vikebygd jobbes det for å få finansiert Norges største forbrenningsanlegg.

Side 6

Ja til Bjerkreim-vern

Leder av Stortingets miljø- og energikomité, Bror Yngve Rahm (Krf), vil verne Bjerkreimvassdraget i Rogaland.

Side 7

Full gass, færre rør

Fleire planer om kostbare røredninger for innenlands bruk av gass er skrinlagt til fordel for frakt av flytende gass på skip og i trailer.

Side 8 og 9

Dyrere strøm

Danskene må betale mer for strømmen etter at regjeringen la frem sin plan for å redusere utslippene av klimagasser. Industrien slipper derimot billig.

Side 13

Mindre gift - men fortsatt ikke barnemat

Selv om helseadvarselen på boksen er fjernet, er fiskeleverpostei fortsatt ikke barnemat. Foto: Scanpix.

Innholdet av miljøgifter i fiskeleverpostei er redusert og helseadvarselen på boksene blir nå fjernet. Likevel bør verken barn, gravide eller kvinner i fruktbar alder spise mat som inneholder fiskelever, sier Mattilsynet. Alle andre bør også vise måtehold med slik mat.

Side 3

leder

Pinlig for DN

I februar opprettet regjeringen landets 23. nasjonalpark, Skarvan og Røldalen i Trøndelag. Dermed har Børge Brende fått vernet nok et viktig naturområde for fremtiden.

Samtidig slo Brende fast at det ikke skal bygges skogsvei inn i området. En vei Direktoratet for naturforvaltning hadde på forhånd ikke bare anbefalt, men også ville bidra til å finansiere. Veien vil ifølge Miljøverndepartementet "ødelegge viktige naturmiljøverdier og bidra til vesentlig forringelse av landskapsopplevelsen". Ifølge Adresseavisen er Miljøverndepartementet ikke akkurat imponert over direktoratets behandling av saken.

Dette er imidlertid ikke første gang direktoratet under Janne Sollis ledelse inntar langt fra miljøvennlig standpunkt. Om den kontroversielle utbyggingen av våtmarksområdet Ørin i Verdal skriver direktoratet at "Den nye løsningen vil ha positive virkninger på naturvern i området."

Direktør Janne Solli har i disse sakene latt naturfaglige vurderinger vike til fordel for drive politisk spill. Nå har imidlertid direktoratet fått seg en kraftig smekk over fingrene. Med vedtaket om å opprette Skarvan og Røldalen nasjonalpark, har Brende samtidig sendt et krystallklart signal til ledelsen i direktoratet.

— Landbrukets miljøprofil truet

— Kornbøndernes rettssak mot blant annet en krass reklamefilm for økologisk dyrking og mot sprøytemidler kom som et sjokk for mange som trodde på det svenske landbrukets miljøtilpasning, skriver Göran Petersson, professor i kjemisk miljøvitenskap i Chalmers i en kommentar i avisa Dagens Nyheter.

Svenske kornprodusenter har brukt mye energi på å protestere mot en reklamefilm for økologisk landbruk. Filmen ble vist for tre år siden, og den tegnet et dystert bilde av kjemikaliebruken i svensk landbruk. Retten slo i fjor høst fast at Coop Sverige ikke skulle betale erstatning til kornbøndene for filmen. Nå hevder Göran Petersson at interesseorganisasjonen for svenske

Økologisk seier i retten

Coop Sveriges reklamefilm for økologisk mat ble sterk kost for en svensk korndyrkerorganisasjon. Korndyrkerne krevde millionerstatning, men fikk ikke medhold i retten.

En pariser på restaurant. Klær for å smake en delikat middag. Planlagt kommer kornbønderne snart på spillet på svebuden til Coop som framstiller de som ikke dyrløse økologiske mat som meningsverdige mennesker. Kornbønderne ville ha den million kroner i erstatning og reklamefilmen forsvunnet umiddelbart fra norske TV-skjermer.

Saken har vært i rettsapparatet i to og et halvt år, og ryktet løst dommen i Tingsrätten. Coop fikk medhold i at de ikke hadde brukt markedsføringsloven og at bauer var villige til å bli.

Svenske kornbønder tapte i retten og risikerer å tape miljøprofil, mener kjemiprofessor Göran Petersson.

kornbønder har risikert å ødelegge miljøprofilen sin ved å gå rettens vei mot økologisk reklame.

— Så sent som for tjue år siden stod bøndene i skammekroken som uansvarlige giftspredere etter flere skandaler med sprøytemidler som nå er forbudt. Det siste tiåret har landbruket jobbet hardt for å få

en troverdig miljøprofil, skriver Petersson, som mener at den omdiskuterte reklamefilmen stort sett er blitt oppfattet som et bidrag til denne utviklingen.

— Og så starter en interesseorganisasjon prosesser som risikerer det svenske landbrukets miljøprofil og framtid, sier Petersson.

Vil bruke bompenger på buss

Hele 70 prosent av befolkningen i Trondheim vil at pengene fra en eventuell fremtidig gjennomkjøringsavgift i sentrum skal brukes til kollektivtrafikk. Dette går frem av en undersøkelse Sintef har laget, som omtales av Adresseavisen. Sintef har spurt et representativt utvalg av de urbane trønderne om hvordan de ønsker at et fremtidig avgiftssystem for

bilismen skal være, når bomring i byen legges ned i 2005. 55 prosent var positive til gjennomkjøringsavgift i sentrum.

— En gjennomkjøringsavgift på ti kroner kan redusere trafikken i Midtbyen med 30 prosent. En avgift på 20 kroner kan halvere trafikken, opplyser Sintef-forsker Eirik Skjetne.

Midt i trafikken til fots midt i uka

De danske miljøtrafikkukene har til nå bare prøvd å jage bilene ut av sentrum på fridager. Men om noen måneder står en onsdag for tur. 22. september planlegger danskene å gjøre innerste del av København City bilfri. Men dette kan bare skje dersom bystyret og justisdepartementet sier ja. Unn-

tak kommer dessuten til å bli gjort for busser, sykkeltransport og beboeres kjøretøy.

— Dette er uholdbart, for det hindrer folk i å komme seg til jobben, sier politiker Carl Christian Ebbesen i Dansk Folkeparti til avisa Politiken.

Giftbad for bananer

Bananene vi kjøper her i landet er rene og pene. Det skyldes at arbeidere i produksjonslandene har vasket bananene i giftige kjemikalier før de blir eksportert. Bivirkningen av de pene bananene, kan være misdannelser hos barna til bananarbeiderne, skriver Forbruker-rapporten, som også forteller om sprøytemidler som påføres for hånd uten beskyttelsesutstyr. Sterilitet, kreft og andre alvorlige sykdommer kan bli resultatet av dette.

En undersøkelse gjennomført av forbrukerblader i Europa, viser at du kan spise bananer med god samvittighet hvis du kjøper fra leverandørene Max Havelaar eller Chiquita. Bonita eller Del Monte bør du kanskje styre unna. Verdens helseorganisasjon har klassifisert minst fire av de kjemikaliene som brukes på bananplantasjer, som ekstremt farlige.

Mindre gift i postei - men fortsatt ikke barnemat

Innholdet av dioksiner og PCB i fiskeleverpostei er redusert. Helseadvarselen på boksene blir fjernet, men pålegget kan fortsatt ikke anbefales som trygg barnemat.

For ett år siden fikk Svolværpostei og Lofotpostei pålegg om helseadvarsel på boksen på grunn av høyt innhold av PCB og dioksiner. Nå blir advarselen (innfelt) fjernet - men barn og gravide bør fortsatt holde seg unna mat med fiskelever.

UTEN ADVARSEL

En konsekvens av de rådene om fiskelever som ble gitt i mars 2003, var at produsentene måtte merke produktene Svolværpostei og Lofotpostei med en påklisset helseadvarsel. Nå forsvinner klistremerkene, men advarselen står ved lag.

— I stedet for etiketter på boksene, vil vi finne andre måter å informere forbrukerne på, sier Sletta hos Mattilsynet.

IKKE GRENSEVERDIER

Sletta understreker at anbefalingene omkring spising av fiskelever ikke er begrunnet med et regelverk. Her er det snakk om anbefalte kostrestriksjoner.

— Hvis vi hadde hatt grenseverdier for innhold av miljøgifter i fiskeleverprodukter, ville det vært annerledes, sier Sletta.

— Og det ser ut til at slike grenseverdier kan komme om en tid. Det virker som om det er stemning innenfor EU-systemet for å få fiskelever inn i regelverket.

HELSEFARE

Miljøgifter som dioksiner og PCB kan påvirke immunforsvar,

forplantningsevne og hormonbalanse. Ifølge informasjon fra næringsmiddelmyndighetene, kan stoffene også være kreftfremkallende.

Beregninger fra matmyndighetene har vist at fire til fem fiskemåltider med lever i året på sikt vil øke kroppskonsentrasjonen av dioksiner og PCB med 35 prosent.

Trygg tran

Nesten en tredel av oss drikker tran, ifølge tranprodusentene. Dermed blir tranflaska det nærmeste mange av oss kommer torskalever. Men på disse flaskene skal det kun være snakk om rensket torskalever.

— Vi bruker skreilever fra Lofoten, og vi må ta høyde for at den kan inneholde miljøgifter, sier fagsjef i ernæring, Aina Marie Lien, hos Peter Møller. — Vi har imidlertid teknologi som kan rense tranen, og Møllers tran kontrolleres jevnlig hos Norsk institutt for luftforskning (NILU).

For bare to år siden ble all tran av merket «Lofottran» trukket tilbake fra butikkene etter at produsenten Nycomed oppdaget for høyt innhold av PCB i tranen.

Samme år kontrollerte det daværende Næringsmiddeltilsynet nivået av dioksiner og PCB i mange marine oljer, noe som resulterte i funn av dioksiner og PCB. Disse oljene ble trukket fra markedet.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

Barn, kvinner i fruktbar alder og gravide bør ikke spise fiskelever eller pålegg laget av fiskelever. Alle andre bør vise måtehold med lever fra fisk. Det slår Mattilsynet fast etter at produsenter av både Svolværpostei og Lofot-

postei har jobbet for å redusere innholdet av miljøgifter det siste året.

— De har redusert innholdet av miljøgifter en hel del, men fortsatt kan vi ikke anbefale folk å spise ubegrensede mengder av slik mat, sier toksikolog Are Sletta i Mattilsynet.

Torskelever med muntlig advarsel
Mat uten emballasje har ikke merkekrav. Men du har likevel krav på informasjon. Hvis du spør, vel å merke.

— Hvis noen spør, forteller vi at kvinner, gravide og småbarn ikke bør spise mye torskalever, sier en av Oslos mest velrennerte fiskehandlere til Natur & miljø Bulletin.

Torskelever er en del av det vanlige assortimentet i butikken, og selgeren er fullt klar over de restriksjonene som er anbefalt i forbindelse med lever.

— Myndighetene har ikke

gitt oss noe skriftlig informasjon til utdeling, men hadde vi fått en brosjyre å dele ut sammen med fiskelever, ville vi gjort det, forklarer vår fiskeselger.

notiser

Smutthull i biosikkerheten

Cartagena-protokollen skal beskytte det biologiske mangfoldet mot farer knyttet til genetisk modifiserte organismer (GMO). Men handelsavtaler mellom enkeltland kan likevel lage smutthull og skreddersydde regelverk.

JORUNN GRAN

jorunn.gran@naturvern.no

Partene i protokollen for biosikkerhet har hatt sitt første møte etter at den såkalte Cartagena-protokollen trådte i kraft i september 2003. Avtalen skal beskytte biologisk mangfold og helse mot blant annet farer knyttet til GMO. Men smutthullene utelir likevel ikke.

4,9 PROSENT ER NULL

Meksikansk genmodifisert mais var ett av eksemplene som ble tatt opp under partsmøtet i Kuala Lumpur nylig. Meksikanske bønder strever for å beskytte sine opprinnelige, lokale maisvarianter, samtidig som handelsforbindelser i USA og

Canada presser på for dyrking av genmodifiserte avlinger. En avtale mellom Mexico og landets to store handelspartnere i nord krever identifisering av last som man vet inneholder genmodifiserte frø, samtidig som de som frakter maisen ikke har ansvaret hvis de har med seg genmodifiserte elementer uten å vite om det. Last som inneholder under fem prosent genmodifiserte frø, defineres som GMO-fri, ifølge Reuters nyhetstjeneste.

NEI TAKK UTEN BEVISFØRSEL

EU's holdning til genmodifiserte avlinger kan være i ferd med å endres noe. Unionens avventende innstilling til å godkjenne maisen Bt11, er i ferd med å bli snudd til et ja. USA håper på at

et ja til én genmodifisert vare vil føre til et unisont ja til genmodifiserte avlinger, men Cartagena-protokollen kan være en solid kjepp i hjulene for storstilt eksport til EU. Forhåndsinformert samtykke før handel er et viktig punkt i protokollen, og motakerland kan si nei til GMO hvis de frykter at importen kan true tradisjonelle avlinger, biologisk mangfold eller lokal kultur. Avslag kan gis uten vitenskapelig dokumentasjon på at det er snakk om en reell trussel - retten gjelder også land som mottar matdonasjoner.

STØTTER SEG PÅ WTO

Amerikanerne er innstilt på gå regelverket i Cartagena-protokollen etter i sømmene, om nød-

vendig ved å henvise til WTOs regelverk om fri handel. USA har ikke signert protokollen og kommer sannsynligvis heller ikke til å gjøre det med det første. Argumentasjonen er at GMO ikke er forskjellige fra naturlige organismer. Dette argumentet støttes - ikke uventet - av flere andre storeeksportører av GMO - som for eksempel Canada, Australia og Argentina. Men om Verdens handelsorganisasjon ender opp med å slå fast at kravene i Cartagena-protokollen er handelshindrende, gjenstår det fortsatt for GMO-eksportørene å overbevise meget skepsiske europeiske forbrukere.

Mer vindkraft i Europa

Vindkraftkapasiteten i Europa har økt med 23 prosent til 28 764 megawatt i løpet av fjoråret. Nærmere 98 prosent av vind-

kraftproduksjonen finnes i EU-landene, ifølge den europeiske bransjeorganisasjonen Ewea. I et normalår beregnes det at de

europeiske vindkraftverkene kan produsere om lag 60 terrawatt-timer, tilsvarende om lag halvparten av el-forbruket i Norge. Tyskland og Spania er de landene som har hatt størst økning i vindkraftproduksjonen i fjor.

Vindfusjon godkjent

Fusjonen mellom de to danske vindmølleprodusentene NEG Micon og Vestas Wind Systems blir en realitet. Selskapene har nå fått godkjenning fra konkurransemyndighetene i alle land hvor det kreves, skriver den danske avisen Børsen. Det fusjonerte selskapet blir verdens desidert største vindmølleprodusent med kontroll over 36 prosent av markedet.

Vindmøller er dødsfelle for flaggermus

I USA har de funnet hundrevis av døde flaggermus ved vindmølleparker. Sannsynligvis er det insekter de jager på dødsferden.

Vindmøllenes store rotorblad har en enorm hastighet og en flaggermus som treffer bladet vil dø momentant. I West Virginia fant de i fjor høst cirka 400 døde flaggermus som trolig hadde kollidert med rotorbladene. Hendelsen vakte sterke reaksjoner hos befolkningen i området og er utbyggingen av flere vindmøller truet.

I tillegg vil amerikanske biologer ha forskning på flaggermusdød. En teori hevder at insektene søker høye plasser i terrenget, og tiltrekkes av varmen som vindmøllene sender ut nattetid, skriver Ny Teknik.

Gift i gaupa

Mengden av miljøgiften PBDE i gaupelever er femdoblet i løpet av de siste ti årene.

AUDUN GARBERG

ag@naturvern.no

Norsk institutt for luftforskning (NILU) har analysert innholdet av den bromerte flammehemmeren PBDE i lever fra gauper skutt i 2002. Gaupene hadde over fem ganger så høye konsentrasjoner av PBDE i leveren sammenlignet med gauper skutt ti år tidligere.

— Vi har hatt en kraftig nivåstigning i gaupelever de siste 10 årene. Selv om verdiene ikke er veldig høye, er dette et bevis på at de bromerte flammehemmerne spres overalt og tas opp relativt lett i organismene, sier post doc.-stipendiat Espen Mariussen ved NILU.

Gaupelever har like høye nivåer som torskelever i ytre Oslofjord og ørret i Femunden og Randsfjorden. Aller verst er imidlertid ørret fra Mjøsa, og også i den har konsentrasjonene økt de siste årene.

— Vi har hatt en stor stigning fra starten av 90-tallet frem til i dag. Det tyder på at man på 90-tallet begynte å bruke store

volum av PBDE, sier Mariussen.

FRA RÅDYR

PBDE i gaupe stammer etter all sannsynlighet fra livretten - rådyr. Miljøgiften spres via luft til knopper og plantemateriale som rådyrene spiser. PBDE er også målt i elg på midten av 90-tallet. Mariussen regner imidlertid med at elgen inneholder mindre mengder av miljøgiften enn gaupe, siden elgen er lavere i næringskjeden.

— Vil konsentrasjonene i gaupe øke i fremtiden?

— EU har innført forbud mot stoffet fra første juli i år og det har vært en frivillig utfasing i Europa de siste årene. Når vi slutter å bruke PBDE, vil konsentrasjonene relativt raskt flate ut og vi vil sannsynligvis se en nedgang i løpet av en tiårsperiode, sier Mariussen.

FORBLIR I FISKEN

I fisk vil det sannsynligvis ta lengre tid før konsentrasjonene av miljøgiften avtar. Årsaken er at PBDE binder seg til sedimentene og skilles ut langsomt. Ma-

Gaupe er full av miljøgiften PBDE.

riussen er imidlertid usikker på om nivåene i mjøsørreten vil øke.

— Ørreten har allerede et ekstremt høyt nivå av PBDE, påpeker han. Innholdet av PBDE i

ørret fra Mjøsa er flere ganger høyere enn innholdet i ørret fra innsjøer som Eikern og Femund.

Noen typer PBDE blir forbudt i Norge fra 2005.

- Sugan på naturvitenskapelige fag?

**BIO teknologi
MILJØ forvaltning**

Vi har utdanningene!

3-årige bachelor-studier

- Bioteknologi
- Miljøbioteknologi
- Miljøforvaltning
- 1-årig bioteknologi
- 1-årig miljøteknologi
- 1-årig naturfag

Studiene er forskningsbaserte og gir deg spennende viten.

Besøk våre hjemmesider for mer informasjon om jobbmuligheter.

Vi slukker kunnskapstørst - og gir deg påfyll!

Besøk: www.bilm.no eller ring
62 54 16 37 (bio) • 62 54 16 47/48 (miljø) • 62 54 16 05 (studiekons.)
Høgskolen i Hedmark, avd. for landbruks- og naturfag, 2322 Ridabu

**KJP
MNDRE!**

Trenger du alt du har tenkt å kjøpe?
Kan du ikke låne eller leie?
Kjøp mindre.

Stavanger kommune, fagavdeling renovasjon

Forbrenningsanlegg får hjelp fra amerikansk investor?

Norges største forbrenningsanlegg planlegges bygd i Ålfjorden i Vikebygd, men selskapet bak anlegget sliter med å skaffe kapital. Nå har en amerikansk investor vist interesse for anlegget.

TONÉ MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Forbrenningsanlegget som skal bygges på en lekter har en kapasitet på 200 000 tonn avfall i året. Ålfjorden er, ifølge Egil Sundve i Ålfjordens Venner, blant distriktets reneste fjorder og i Vikebygd er det ingen industri eller boligområder som kan benytte seg av varmen. Men nå har den amerikanske investoren

William J. Martin i CME Energy kommet på banen, og vil bruke forbrenningsanlegget som en magnet til å trekke industri til området. Han har også ymtet frem på om at det ikke er så nødvendig å gå med økonomisk overskudd den første tida.

FORURENSNING

Ålfjordens venner prøver sterkt å hindre etablering av forbrenningsanlegget og den siste tida

har det vært hektisk e-postaktivitet mellom Norge og USA.

— Han har fått mye informasjon som han har satt pris på, sier Sundve.

— Hvorfor vil dere ikke ha forbrenningsanlegget. Det kan føre til 60-80 arbeidsplasser på sikt?

— Det sier seg selv at et lite samfunn som Vikebygd er skeptisk til et slik anlegg. Man skal være mottaker av søppel blant annet fra Nordsjøen, og forbren-

ningsprosessen vil føre til at vi blir utsatt for giftstoffer som dioksiner, kvikksølv, nitrogenoksider og lignende. Vi vil ikke ha forurensning i et område hvor det er gårdsbruk og fjorder med oppdrettsanlegg, sier Sundve.

I Vikebygd bor det om lag 500 innbyggere.

FOLKEMØTE

Allerede høsten 2002 sa Jan-Helge Helander i Vikebygd Industripark AS, som er selskapet bak anlegget, at investorene var på plass og at søppelleverandører var like om hjørnet. Senere viste dette seg å være ukorrekt informasjon. Men nå kan altså Mr. Martin bli deres redningsmann. Han kommer til Norge denne måneden for å delta på et folkemøte med Vikebygd Industripark og Ølen kommune.

Heat kan disse stoffene fjernes i store forbrenningsanlegg, mens ved de lave temperaturene i vanlige vedovner vil disse stoffene ikke bli brutt ned. Du risikerer i stedet å lage giftig aske som enda et avfallsproblem.

Nettstedet Woodheat.org har laget følgende nei-liste for vedovnen din: Alle typer søppel, behandlet, malt eller lakkert treverk, kryssfinér og sponplater, drivved fra saltvann og jembane-sviller.

stikk, ødelegger du egentlig ikke disse materialene, du bare endrer den kjemiske formen. Fargestoffer i papiret og trykkfarge tilfører også kjemiske stoffer, og du vet derfor ikke hvilken forurensning du egentlig skaper.

Wood Heat Organization tar ikke stilling til forbrenningsanlegg for husholdningsavfall, men bruker dioksiner som eksempel på en type miljøgifter som kan frigjøres ved brenning av plastikk og papir. Ifølge Wood

Ikke brenn søppel!

Tenk deg om før du brenner søppel i vedovnen. Rådet kommer fra Wood Heat Organization - en ikke-kommersiell organisasjon for den som ønsker å fyre med ved på en ansvarlig måte.

Wood Heat framhever at brenning av søppel faktisk ikke er et godt alternativ til å lagre søppel på fyllinga.

— Når du brenner papir og pla-

Miljøtorget

NOFO
www.nof.no

Sør-Trøndelag
Fylkeskommune

NIF
Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

VELUX
TAKVINDUER
www.VELOX.no

Vil verne Bjerkreim

Leder for miljø- og energikomiteen på Stortinget, Bror Yngve Rahm (Krf), vil jobbe for vern av Bjerkreimsvassdraget. Verneplanen for vassdrag ligger for tiden i Olje- og energidepartementet.

TONÉ MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ville ikke verne Bjerkreimsvassdraget. Dette til tross for at konklusjonen fra NVEs styringsgruppe ble at "Vassdraget har meget store verdier knyttet til biologisk og geologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturmiljø". Nå ligger verneplanen på Olje- og Energiministerens bord. Sammen med Vefsna-vassdraget i Nordland er Bjerkreim det som skaper mest hodebry for olje- og energiminister Einar Steensnæs.

— HØY VERNEVERDI

Leder av energi- og miljøkomiteen, Bror Yngve Rahm, er i dialog med Stænsnes om Bjerkreim-vassdraget.

— Nå kjenner jeg ikke spesielt alle detaljer om Bjerkreim, men personlig, ut fra det jeg vet i dag, ønsker jeg å få det inn i verneplanen. Jeg registrerer potensialet i vassdraget og innser at det har høy verneverdi.

Men vi har ennå ikke tatt noen endelig konklusjon, sier Rahm.

Hans kollega i energi og miljøkomiteen, Siri Meling (H), har også notert seg vassdragets høye verneverdi.

— Bjerkreim er et flott vassdrag som har tatt seg veldig opp etter kalkingen. Vassdraget har stor lokal forankring og dette skal vi ta vare på, forsikrer hun.

Men verne vil hun ikke.

— Vi må kunne forvalte vassdraget uten at det medfører miljøkonflikter. Dessuten vil vi ikke å båndlegge areal, sier Meling.

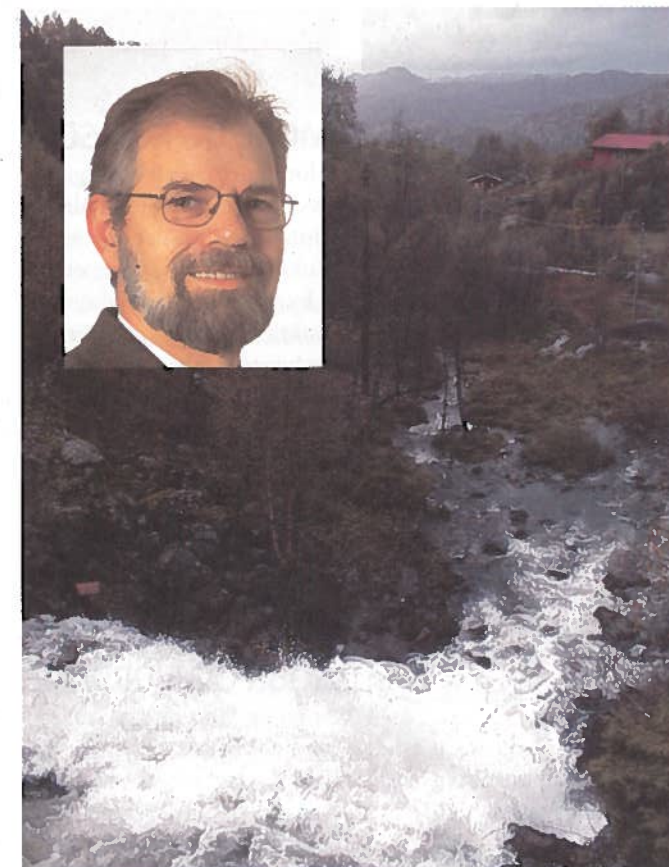
— UHØRT

Ståle Undheim i Vernegruppa for Bjerkreimvassdraget, er svært fornøyd med Bror Yngve Rahms verneønske.

— Men kampen er ikke over ennå, minner han om.

Han registrerer Melings uttalelse om å ikke verne.

— Det er helt uhørt av Meling å gå imot Sem-erklæringa om at de store vannkraftutbyggingenes tid er forbi, sier Undheim.

— Nå kjenner jeg ikke spesielt alle detaljer om Bjerkreim, men personlig, ut fra det jeg vet i dag, ønsker jeg å få det inn i verneplanen. Vassdraget har høy verneverdi, sier Krf's Bror Yngve Rahm (Innfelt).

Delte meninger om vern

Vern eller ikke vern, det er spørsmålet. Mange gruppelederne i fylkestinget i Rogaland vil verne Bjerkreimsvassdraget.

Ola Ingvaldstad (Frp): "Vi har ikke hatt Bjerkreimsvassdraget til behandling så langt, men jeg vil tippe at vi vil gå imot varig vern. Vannkraft er ren kraft og vi vil bygge ut vassdrag maksimalt, for vi ser ikke noe poeng i å importere kullkraft fra utlandet."

Eirin Sund (Ap): "Jeg er personlig imot utbygging av Bjerkreimsvassdraget. Ap vil ivareta natur og friluftsinnteressene og en vannkraftutbygging vil forringe disse verdiene. Vi må satse på miljøvennlige alternativer." Odd Arild Kvaløy (Sp): "Vi har ikke drøf-

tet saken og ønsker ikke å uttale oss."

Jarle Braut (V): "Vi går klart inn for vern. Vi tapte Sauda og har bare to villmarksområder igjen i Rogaland. Den såkalte kraftkrisa ble hauset opp i fjor, men det finnes andre løsninger enn vannkraftutbygging. For eksempel kan vi bygge gasskraftverk når vi får teknologi som ikke slipper ut CO₂."

Klara Tveit (SV): "Vi går inn for fullt vern av Bjerkreimsvassdraget. Den såkalte kraft-

krisa har vi hørt om før, men vi sier ikke nei til småkraftverk."

Egil Willumsen (Pp): "Vi er for vern av Bjerkreimsvassdraget, da det er et nydelig vassdrag med gode fiskemuligheter som vi er nødt til å ta vare på. Vi vil heller ha gasskraftverk som en løsning på "strømkrisa"."

Ragnhild Osmundsen (H): "Vi ønsker ikke å verne Bjerkreimsvassdraget, for vi vil at det skal forvaltes lokalt."

Ellen Solheim (Krf): "Vi har ikke diskutert Bjerkreimsvassdraget i vår gruppe ennå, men jeg vet at vi er splittet i denne saken. Ut-fallet ønsker jeg ikke å spå."

Full gass, men ikke i rør

Milliarder av kroner planlegges investert for å ta i bruk gass innenlands. Men flere steder er planene om kostbare rørledninger lagt bort til fordel for frakt av flytende gass (LNG) med skip og trailer.

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

En rekke mer eller mindre konkrete planer om bygging av rør for innenlands bruk av gass er lagt på is. Markedet for gass i Bergen, Agderfylkene, Nordland og langs Trondheimsfjorden, er for lite til at det lønner seg å bygge gassrørledninger. Derimot satses det stort på flytende gass (LNG), som skal fraktes med skip og trailere.

Av de rørprosjektene som fortsatt er aktuelle har Grenland de mest ambisiøse planene. Skjebnen til dette og flere av de andre prosjektene vil sannsynligvis bli avklart i regjeringens stortingsmelding om innenlands bruk av gass som er ventet før sommeren.

Her finner du noen av de mest aktuelle planene om innenlands bruk av gass:

NORDLAND

I Nordland har man skrinlagt planene om ilandføring av gass fra Skarv-feltet til Helgeland. Selskapet Nordlandsgass AS satser i stedet på etablering av én eller flere LNG-terminaler i fylket.

TRØNDELAG

Planene om en gassrørledning inn Trondheimsfjorden er foreløpig lagt på is sammen med planene om gasskraftverk i Skogn. Naturgass Trøndelag arbeider derfor for å ta i bruk LNG. En terminal skal etter planen bygges ved Trondheim og en ved Fosen. Terminalene er kostnadsberegnet til om lag 80 millioner kroner hver, forteller Ole Svendgård i Naturgass Trøndelag. De regner med å selge LNG tilsvarende 50 millioner

standard kubikkmeter (Sm^3) årlig, med prosessindustrien som viktigste kunde.

MØRE OG ROMSDAL

I forbindelse med utbyggingen av Ormen Lange planlegger Norsk Hydro ilandføring til Aukra. Naturgass Møre ønsker å bygge en gassrørledning fra Aukra til Elnesvågen i Fræna. Ledningen vil ha en kapasitet på 45 000 kubikkmeter i timen, og er ifølge Sunnmørsposten kostnadsberegnet til mellom 60 og 77 millioner kroner. I tillegg kommer en forgrening til Harøysundet for 14 millioner. Ledningen kan tidligst være klar i 2008.

SOGN OG FJORDANE

Sogn og Fjordane fylkeskommune arbeider aktivt for å få ilandføring av gass til fylket. Gassen kan for eksempel komme fra Åsgårdledningen eller Kollsnes. Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane har bevilget 500 000 kroner til årets arbeid for å få ilandføring til fylket.

HORDALAND

Naturgass Vest AS har i flere år hatt planene for en rørledning fra Kollsnes til Bergen klare, men ledningen med en prislapp på 250-300 millioner kroner, er foreløpig lagt på is. Selskapet selger i stedet LNG fra sitt nybygde anlegg på Kollsnes til Bergen.

— Markedet i Bergen må bli en del større enn det er i dag før en rørledning blir aktuell, sier administrerende direktør Aksel Skjervheim i Naturgass Vest, uten å ville konkretisere størrelsen nærmere.

Kundene i Bergen kjøper årlig 10 millioner kubikkmeter

gass i form av LNG, mens selskapet selger tre ganger så mye til sine kunder andre steder. Den planlagte rørledningen til Bergen vil ha en kapasitet på opp til 300 millioner kubikkmeter i året.

ROGALAND

Lyse Energi har foreløpig landets største prosjekt for direkte bruk av gass innenlands - Rogass. Rørledningen fra Kårstø og distribusjonsnettet på land har kostet 700 millioner kroner. Rørledningen ble tatt i bruk av i slutten av februar.

Statens forurensningstilsyn har gitt tillatelse til å distribuere inntil 70 millioner kubikkmeter gass årlig gjennom rørledningen i Rogaland. Den skal forsyne husstander og næringsliv i 11

SØRLANDET

I Agderfylkene har man kommet frem til at ilandføring ikke vil være lønnsomt. I stedet satser man på å ta i bruk flytende gass (LNG). I første rekke skal man forsyne industriområder med LNG til erstatning for olje, løsningsmidler og propan.

Sivilingeniør Tore Wiese-Hansen i Agder Gassforum forteller at dagens behov er 24 millioner kubikkmeter årlig, men at dette kan øke til 65 millioner i løpet av de kommende fem årene. Selskapet Naturgass Vest AS er i full gang med å forhandle frem avtaler med kunder i industrien.

LNG skal kjøpes fra Hauge-sund og eventuelt Bergen. To terminaler for omlasting fra skip ligger på tegnebrettet, én i Listaområdet og én ved Kristiansand. Hver terminal har en prislapp på mellom 80 og 100 millioner kroner.

I fremtiden er det særlig innen transport at man har mulighet for økt gassbruk i Agder, mener Wiese-Hansen.

— Ett av de store potensialene for reduksjon av utslipp ligger i kysttrafikken. Vi har veldig stor fergetrafikk over Skagerak og enkelte av de fergene vil egne seg aldeles utmerket for å gå på naturgass, men det vil kreve nybygging av fartøyer.

I tillegg utredes muligheten

Fergen Glutra går på gass. — Ett av de store potensialene for reduksjon av utslipp ligger i kysttrafikken, sier Tore Wiese-Hansen i Agder Gassforum.

for å erstatte dieselbusser i Kristiansand med gassdrevne busser. Utredningen skal være ferdig før sommeren.

GRENLAND

I Grenland er de tidligere planene om to gassrørledninger - én for tørgass og én for våtgass - nå slått sammen til et kombinasjonsrør for begge typer gass. Planen for et kombirør fra Kårstø til Grenland er kostnadsberegnet til fire milliarder kroner, inkludert et separasjonsanlegg. I tillegg kommer kostnadene til infrastruktur for distribusjon på land. Her har Naturgass Grenland planer om å bygge terminal og rørledning. Beslutningen om å bygge vil sannsynligvis bli tatt i løpet av året. I så fall kan første del av rørledningen levere gass fra høsten 2006, forteller Grant Gundersen i Naturgass

Grenland. Prisen for terminal og rørledning på land kan bli rundt 100 millioner kroner.

Industrien i Grenland bruker om lag 600 millioner kubikkmeter tørgass og omtrent like store volum våtgass. Den planlagte rørledningen vil ha en kapasitet på 2-3 kubikkmeter tørgass, og vil dermed kunne dekke fremtidig økt forbruk av gass på Østlandet. Blant annet har Skagerak energi lansert planer for et gasskraftverk med CO_2 -håndtering i Grenland.

— Beregninger fra Interconsult og Econ viser at på starttidspunktet vil rørledningen gi en miljøgevinst på ca 100 millioner kroner årlig, sier forskningssjef Tom Bøckmann i Telemark Gassforum. Dette skyldes blant annet overgang fra olje til gass. Miljøgevinsten vil imidlertid bli redusert etter hvert som for-

bruket av gass øker.

— Det vil fortsatt være en miljøgevinst, selv om den blir mindre fordi industriproduksjon og annen bruk øke.

SENTRALE ØSTLAND

En avlegger fra Grenland over land til Vestfold og derfra under Oslofjorden til Rygge i Østfold, blir også vurdert. En eventuell Østfold-ledning vil koste rundt én milliard kroner, opplyser Telemark Gassforum.

+ GASSKRAFTVERK

I tillegg til de ovennevnte prosjektene, kommer planene om bygging av flere gasskraftverk, samt økt utnyttelse av gass ved eksisterende og igangsatte ilandføringssteder.

GASSFAKTA

- 1 standard kubikkmeter gass kan gi om lag like mye energi som 1 liter fyringsolje.
- Forbrenning av 1 standard kubikkmeter gass gir utslipp av 2,3 tonn CO_2 , det er om lag 25 prosent mindre enn ved fyring med olje. NO_x -utslippet ligger 50-70 prosent lavere, mens man fjerner sot og svovelutslippene.
- Foruten produksjon av strøm i gasskraftverk, kan gassen brukes til oppvarming, råstoff i industrien og til drivstoff i blant annet busser og båter.
- Liquefied Natural Gas (LNG) er flytende, nedkjølt naturgass. Gassen må normalt kjøles ned til ca - 162 °C for å holde seg flytende ved normalt trykk. Liquefied Petroleum Gases (LPG) er gassene propan og butan, eller blandinger av disse, i flytende form på grunn av nedkjøling og/eller trykk. Våtgass består av gassene etan, propan, butan og nafta.
- Tørgass er den vi i daglig tale kjenner som naturgass.

Kilder: Gass senteret, Gasnor, Olje- og energidepartementet, Statistisk sentralbyrå

Skal levere gass langs hele kysten

Statoil vil forsyne hele kysten med gass fra skip.

Med selskapet LNG Norge skal Statoil levere gass i flytende form til kunder langs hele kysten. Totalmarkedet er mellom 250 og 300 millioner standard kubikkmeter gass i året, forteller direktør Gunnar Myrvang i Statoil.

— Større industribedrifter vil nok bli de største kundene. Noen mindre bedrifter og offentlige bygg blir det kanskje også, men jeg tror gass til husholdninger ligger langt frem i tid, sier

Myrvang til Natur & miljø Bulletin.

Ifølge Myrvang vil LNG primært erstatte fyringsolje, dernest flytende gass i form av LPG. For det tredje til en viss grad elektrisitet.

— Jeg vil tippe at elektrisitet vil stå for mellom null og 20 prosent. Til en viss grad vil det redusere el-forbruket til oppvarming. Men hovedkonkurransen er mot fyringsolje.

— Er det fare for at gassen vil erstatte fornybare energikilder?

— Jeg ser gass som en brobygger til et fremtidig system med hydrogen eller fornybar energi. LNG er mer fleksibelt og mindre kapitalintensivt enn det å bygge rørledninger, påpeker Myrvang.

Til sommeren skal Statoil bestemme seg for hvorvidt de skal investere i skip for frakt av LNG.

Økologisk laks mot norsk konkurranse

Skotske lakseoppdrettere oppfordres til å satse på økologisk laks i konkurransen mot store internasjonale lakseeksportører, deriblant Norge.

Skotske oppdrettere har vært under sterkt press etter at magasinet Science offentliggjorde en amerikansk rapport. Den slo fast at oppdrettsanlegg i Skottland er blant de mest forurensede i verden. Flere eksperter mener ifølge den britiske avisa The Observer at dette har skadet det gode omdømmet skotsk laks har hatt på verdensmarkedet.

James Hepburn, tidligere lakseoppdretter, nå forsker og samarbeidspartner for økoorganisasjonen Soil Association, oppfordrer nå skotske oppdret-

tere til å satse på økologisk laks. Til The Observer sier Hepburn at det verken er økonomisk eller miljømessig forsvarlig å prøve å konkurrere med norske og chilenske fabrikk-farmer som oversvømmer markedet med billig fisk.

KVALITET OG SIKKERHET

Hepburn tror det er bedre å satse på lav-intensitetsanlegg etter økologiske prinsipper, og mener en slik strategi igjen kan gjøre skotsk fisk til et symbol på kvalitet og sikkerhet.

— Denne industrien trenger å ha visjoner nå. Det vil kreve store investeringer, men dette er en vei å gå for å utvikle et produkt som er bærekraftig og blir gjenkjent som annerledes enn den masseproduserte fisken fra de store selskapene, sier han.

Initiativet fra James Hepburn kommer på et tidspunkt når etterspørselen av økologisk laks i Skottland øker. Etter at den amerikanske rapporten ble kjent, har bestillingene av skotsk ø-laks økt med 10 prosent, skriver www.naturianer.no

Vin i fare

Det kjemiske stoffet tribromanisol (TBA) er i ferd med å ødelegge vinopplevelsen, melder avisa Der Spiegel.

Franske forskere har funnet TBA i mange vinkjellere. Stoffet kan oppstå når treverk impregneres med midler som skal forhindre soppvekst, og vinen som utsettes for stoffet får smak av kork. Dette gjelder særlig hvitvin. Etter ett års lagring, kunne forskerne måle 38 nanogram TBA per liter vin. Denne mengden er ikke giftig, men nok til å endre smaken. En mengde tilsvarende en knivsodd oppløst i et olympisk svømmebasseng er ifølge forskerne nok til å ødelegge de beste druesortene.

Snøscooterløype splitter Røros

Snøscooterklubben i Røros ønsker scooterløype mellom Røros og Vauldalen. Etter lang kamp får de saken opp i kommunestyret i slutten av måneden.

TONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Snøscooterklubben ønsker at det opprettes en løype på minimum 40 kilometer fra Røros til Vauldalen, like ved svenskegrensa. Røros er en av åtte kommuner som deltar i et prøveprosjekt for lokal forvaltning av motorisert ferdsel i utmark.

— Prøveperioden på fire år utløper i år, uten at vi har fått testet ut løyper, sier lederen av snøscooterklubben Arnfinn Sorken til Natur & miljø Bulletin.

— TRENERTE SAKEN

Sorken er svært fornøyd med at

Snøscootere skaper debatt i Røros.

saken endelig havner i kommunestyret.

— Kommunepolitikerne har til nå ikke villt ta stilling til ønsket om en eller flere scooterløyper i kommunen. Politikerne virker nå litt mer positive, men administrasjonen i kom-

munen har hele tiden trent saken, sier Sorken.

IKKE KAPASITET

— Har dere trent behandling av scooterløyper?

— Påstanden er delvis rett og delvis feil. Da vi ble med i prøveprosjektet ga vi klar beskjed til den administrative ledelsen i kommunen om at vi ikke hadde ressurser til all saksbehandlingen prosjektet medførte. Men snøscooterklubben har også brukt lang tid, blant annet på å foreslå løyper. De har møtt sterk motstand hos grunneierne, sier Magne Fjæran i Røros kommunes planavdeling.

— Fornøyelseskjøring er i strid med prøveprosjektet

Gunnar Borgos har seter i Sør-Trøndelag. Han mener prøveprosjektet for scooter er blitt et prosjekt for å teste ut fornøyelsesløyper.

Borgos har skrevet brev til både Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning angående scooterløypa mellom Røros og Vauldalen.

— Intensjonen med prøveprosjektet er at motorferdselsloven skal oppfylles bedre. Loven har jo som utgangspunkt at all motorferdsel i utmark skal være forbudt. I den grad loven åpner for unntak fra forbudet skiller man klart mellom nyttekjøring og annen kjøring, sier Borgos.

Han kan ikke se at fornøyelseskjøring faller inn under disse kategoriene.

— Slik det er nå overlater Direktoratet for naturforvaltning (DN) det hele og fulle ansvar til

prøvekommunen for å vurdere hvorvidt "traseer for fornøyelseskjøring kan opprettes uten å komme i konflikt med formålet med forsøket og motorferdselsloven". Det er på dette punkt DN viser inkonsekvens fordi de i sitt skriv fastslår at: "Opprettelse av scootertrase for fornøyelseskjøring ikke er i overensstemmelse med eksisterende Lov om Motorferdsel i utmark", sier Borgos.

—BURDE VÆRT FORBUDT

Han mener at ut fra det DN uttrykker her burde fornøyelseskjøring med scooter være forbudt.

Ingebrigt Steensås i Direk-

toratet for Naturforvaltning aviser at de er inkonsekvente.

— Dette er et forsøk og det er det viktige her. Vi har laget vedtekter som skal utprøves i kommunene. Vi vil ikke binde dem, sier Steensås.

— GIR FANDEN LILLEFINGEREN

Borgos minner også om vedtektenes formål i forsøksordningen: At støy og trafikkbelastningen totalt sett reduseres. Samt at motorferdselen i sårbare områder reduseres til et minimum.

— Ved å tillate fornøyelseskjøring får man økning i scooterkjøringen på mange hundre prosent. Det vil også bli økning

Svensker truer med å stenge populær scooterløype

Skalstufjellet er hovedterrenget for mange av de trønderske snøscooterkjørerne. Det er dårlig med løyper på norsk side, og scooterkjørerne er derfor avhengig av å få tilgang til løypenettet i Sverige. Men nå truer svenskene med å stenge løypa, skriver Inhereds Folkeblad.

En av de som er mest irritert på nordmennene er bestyreren av Skalstugan Fjellstue, Stein Persson. Denne Fjellstua driver blant annet med guidede fjellturer for turister og de er skikkelig lei tulkjøringen utenom løypene. Persson ønsker derfor at Åre kommune stenger løypa fra norsk side.

Miljøanalyser

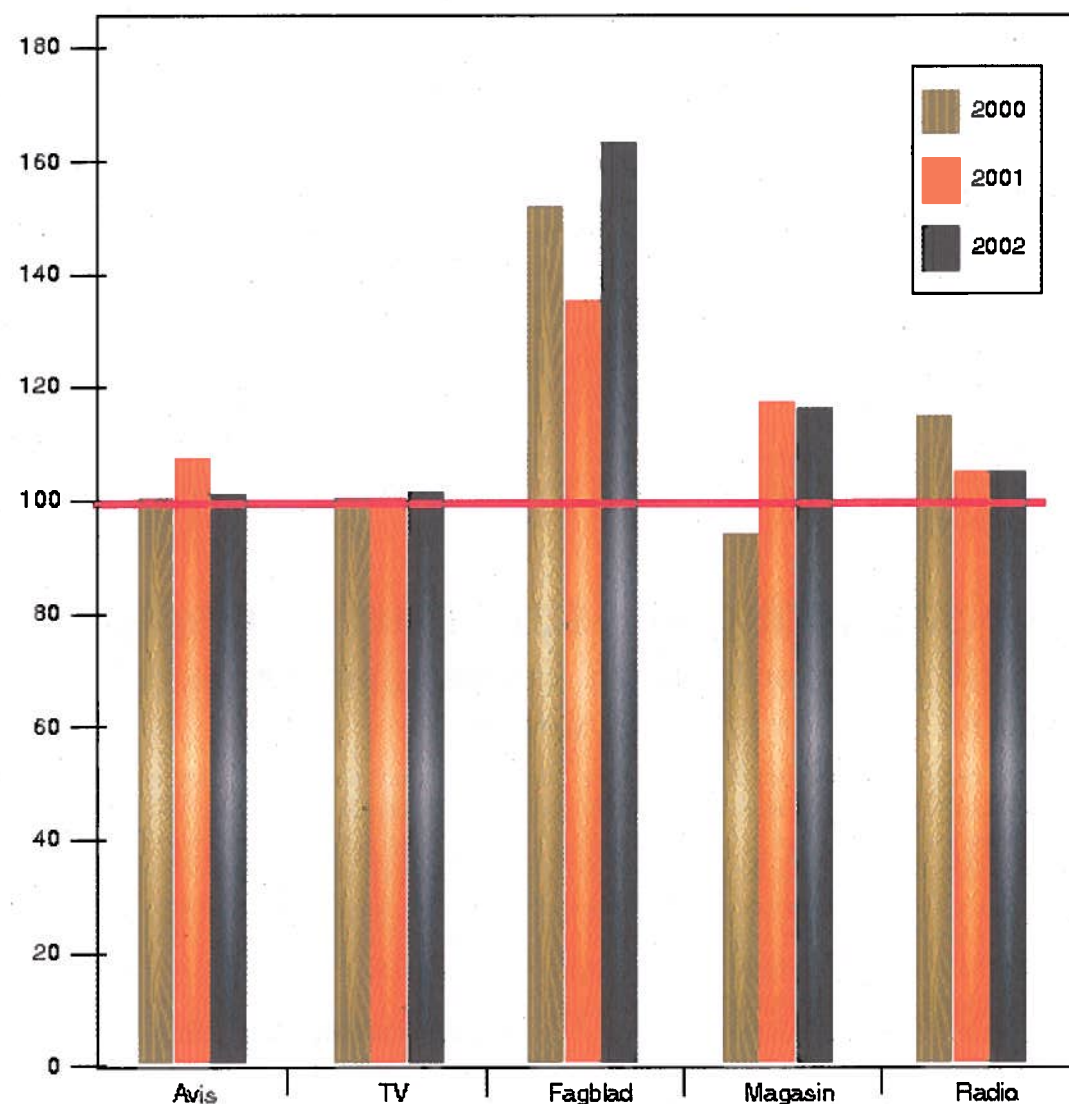
Jordforsk Lab tilbyr miljørelaterte analyser for både privat og offentlig sektor. Laboratoriet er akkreditert for analyse av en rekke miljøparametre som; kjemiske analyser av forurenset grunn, avløps- og drikkevann, slam, kompost mm. Jordforsk Lab kan tilby en rekke analyseparametre og komplette analysepakker knyttet til gjeldende forskrifter og direktiver. Ta kontakt med oss hvis du har et analysebehov.

Frederik A. Dahls vei 12, 1432 Ås
Tlf.: 64 94 81 00 Fax: 64 94 81 20
E-post: jordforsk@jordforsk.no
Internett: www.jordforsk.no

I FAGPRESSEN TREFFER DU IKKE HVEM SOM HELST

Det er det som er poenget.

Velg fagblad til annonseringen fordi:

Blant fagbladleserne er det 1,6 ganger flere som har innkjøp som hovedbeskjeftigelse enn i befolkningen forøvrig

Kilde: Nordk Gallup
R&M Affinestall

Strømkundene må betale

Kjøp av utslippskvoter skal sørge for at Danmark når sitt klimamål. Industrien slipper strenge reguleringer, mens strømkundene må punge ut.

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

Den danske regjeringen har lagt frem sin plan for å redusere utslippene av klimagasser. 350 bedrifter skal etter planen redusere sine utslipp av CO₂ med 6 millioner tonn årlig til totalt 33,5 millioner tonn.

SLITER MED KLIMAMÅL

Danmark skal ifølge Kyoto-avtalen redusere sine utslipp med 21 prosent fra 1990 til perioden 2008-12, men i dag ligger landet langt over dette nivået.

— Med denne samlede kvoten har vi funnet en balanse mellom miljøhensyn og sysselsettingshensyn. Det er imidlertid ingen grunn til å legge skjul på at kvoteloven for perioden 2005 til 2007 bare er første

skritt, skriver økonomi- og næringsminister Bendt Bendtsen og miljøminister Hans Chr. Schmidt i en felles erklæring.

Målet regjeringen nå har satt seg er 15 prosent lavere enn forventede utslipp fra bedriftene. Største del av kuttet skal tas av el-produzentene. Bedriftene står imidlertid fritt til å kjøpe utslippskvoter fra utlandet. Dessuten lover regjeringen å kutte i CO₂-avgiftene for de bedrifter som blir omfattet av kvotesystemet.

Kjøp av kvoter vil føre til at prisen på elektrisitet øker med 2-4 øre per kWh, anslår regjeringen. Men dersom prisen på CO₂-kvoter holder seg på dagens nivå, vil prisen på strøm øke med 7 øre per kWh, ifølge avisen Politiken.

KRITIKK FRA AUKEN

Planen får krass kritikk fra tidligere energi- og miljøminister Svend Auken. Til Politiken sier Auken at selskapene får slippe ut like mye som tidligere ved å kjøpe utslippskvoter fra Russland. Dermed vil utslippene av

CO₂ til atmosfæren ikke bli redusert. Auken angriper også regjeringens planer om å la energisektoren ta de største kuttene, mens industrien slipper unna med mindre begrensninger i sine utslipp.

Finsk Kyoto-debatt

Finlands industriminister mener landet må be EU om å få forhandle sitt klimamål dersom avtalen ikke snart trer i kraft. Finland skal stabilisere sine utslipp av klimagasser på 1990-nivå innen perioden 2008-12. Det ble resultatet av EUs interne fordeling av klimamål for å oppfylle Kyoto-avtalen. Industriminister Mauri Pekkarinen mener Finland har vært for ambisiøse, men avviser at landet vil trekke seg fra Kyoto-avtalen, melder nyhetstjenesten Environment Daily.

Skogbranner endrer klimaet

Ny forskning tyder på at skogbranner kan påvirke klimaet i regioner eller på hele kontinenter.

To undersøkelser i forbindelse med skogbranner i Amazonas er gjengitt i tidsskriftet Science. Den ene er gjennomført av NASA Goddard Space Flight Center som har sett på satellittbilder utenfor regnsesongen i Amazonas. Dekket med spred-

de cumuluskyer ble redusert når det var mye røyk. Det så ut til at solstråler ble spredd av røykpartiklene og at den avkjøleende effekten av partikler dermed ble dempet. Noe som kan forklare at jorda varmes opp til tross for partikler i lufta.

MD stopper vannscootere

Miljøverndepartementet sier nei til planene om å avvikle Norgescup-stevne for vannscootere ved Lindesnes.

Lindesnes Vannjetklubb har søkt om å få arrangere et Norgescup-løp, som strekker seg over fem timer én lørdag i mai. Området brukes mye til natur- og friluftsfornål.

Ole Einar Haaland i Lindesnes Vannjetklubb synes det er underlig at småbåter kan kjøre

helt fritt i det samme området, og mener mange småbåter bråker mer enn en vannscooter gjør.

Ifølge Haaland har Høyesterett i Norge sendt en anmodning til EU-domstolen for å få klarhet i hvilke skillelinjer som gjelder mellom småbåter og vannscootere.

Ski
Teglveien 16
Tlf: 64 87 05 66

Bilens Eksosanlegg
Vi gjør jobben mens du venter.

OSLO
Anders Winsvolds v 35
Tlf: 23 24 94 20
v/Hasle/Økern

Fagpro/trykk: Spectra Offset as

Urbefolkning advarer mot "miljømerket" tømmer

Innbyggerne i 250 malaysiske landsbyer ber oss holde fingrene borte fra "miljømerket" tømmer fra landet. Norge importerer tømmer fra Malaysia for over 20 millioner kroner årlig.

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

Malaysia er verdens største tømmereksportør. Norge importerte i fjor trelast og byggevarer laget av malaysisk regnskog for 20,8 millioner kroner. I tillegg kommer hagemøbler, samt import av malaysisk trevirke som er videreførdet i andre land.

KREVER RESTRIKSJONER

På partsmøtet i FNs biodiversitetskonvensjon i Kuala Lumpur i februar gikk 253 landsbyer og lokalsamfunn i Malaysia samlet ut mot landets sertifiseringssystem for tømmer (MTCC). I en felles erklæring hevder de at MTCC ikke anerkjenner og beskytter urbefolkningens tradisjonelle landområder. I tillegg mener de merkeordningen har for lave miljøkrav. Urbefolkningen får støtte fra Regnskogsfondet i Norge.

— Vi ønsker primært restriksjoner på import av dette tømmeret til Norge. Myndighetene avviser dette i frykt for at det skal stride mot reglene i Verdens handelsorganisasjon (WTO). Da bør man i det minste innføre en obligatorisk merkeordning slik at folk kan se at tømmeret bidrar til å ødelegge regnskogen, sier prosjektleder Nils Hermann Ranum.

Merkeordningen MTCC ble etablert av myndighetene og gis til skog fra delstater hvor avvirkningen ifølge myndighetene gjøres på en bærekraftig måte. Nesten all tømmerhogst i fastlands-

Malaysia er verdens største eksportør av tømmer og arbeider aktivt for at norske myndigheter skal godkjenne landets sertifiseringssystem. (Foto: Regnskogsfondet)

Nils Hermann Ranum i Regnskogsfondet advarer mot å importere MTCC-merket tømmer fra Malaysia.

Malaysia har fått MTCC-merking.

AVVISER KRAV

Urbefolkningen krever nå at de skal bli informert på forhånd om hogstplaner i deres tradisjonelle områder. Dessuten mener de den malaysiske merkeordningen

må sette like strenge krav til bærekraftig skogbruk som FSC. Det internasjonale FSC-merket er et alternativ til MTCC-merking, men foreløpig er bare tømmer fra tre mindre områder i Malaysia FSC-sertifisert.

Harnarinder Singh i MTCC sier til avisen Malaysiakini at å anerkjenne urbefolkningens rettigheter til tradisjonelle landområder vil overprøve de nasjonale lovene, som ikke anerkjenner sedvanerett over landområder. Urbefolkningen viser på sin side til flere rettskraftige dommer som har gått i deres favør.

PÅ NORGESBESØK

Malaysiske myndigheter arbei-

der aktivt for å få Norge og andre land til å godkjenne merkeordningen. Hittil er det bare danske myndigheter som har anerkjent MTCC. De mener tømmer med dette merket er "garantert lovlig" og "på vei til å bli bærekraftig".

— Dersom Malaysia får gjenomsalg for sitt merke vil det føre til en flom av lignende nasjonale systemer. Det vil undergrave hele ideen med sertifisering av bærekraftig trevirke, sier Ranum. Derfor har Regnskogsfondet i samarbeid med forests.org startet en e-postkampanje for å få den danske miljøministeren til å trekke godkjenningen av MTCC.

Siden sist

Naturvern

• Regjeringen har opprettet Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Et stort og urørt skog- og fjellområde på 441,5 kvadratkilometer i Trøndelag.

• Garbergelva blir varig vernet som del av den nye nasjonalparken.

• Den norske skogen er ved stabil helse, viser resultater fra overvåkningsprogrammet til Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. Fargen på trekronene er blitt bedre, særlig for furu og bjørk, og trekronene har også vokst seg litt tettere.

Luftforurensning

• Statoil Mongstad har norsk rekord i CO₂-utslipp. Fundia har norgesrekorden i kvikksølvutslipp, mens Odda smelteverk slipper ut mest av miljøgiften arsen, skriver Dagsavisen. Mer informasjon finner du i det europeiske utslippsregisteret: www.eper.cec.eu.int

Klima

• I Oslo økte utslippene av klimagasser med 6 prosent fra 2000 til 2001, mens den gjennomsnittlige økningen i alle kom-

muner var på 1 prosent, viser tall fra Statistisk sentralbyrå.

• EU står fast på sine forpliktelser i Kyoto-protokollen, sier EU-kommisjonens formann Romano Prodi, ifølge Göteborgs-Posten. Prodi kom med erklæringen etter at EUs kommisær for energispørsmål, Loyola de Palacio offentlig stilte spørsmål ved hvorvidt Unionen oppfylle protokollens krav.

Miljøgifter

• Innen utgangen av året må alle yrkesbygg og offentlige bygninger ha skiftet ut PCB-holdige lysarmaturer. Utbedringen koster totalt sju milliarder kroner, melder Avisenes Nyhetsbyrå.

Energi

• Enova delte ut 400 millioner kroner til enøktiltak i fjor, og mener det utløste 1,6 - 2 milliarder kroner i private investeringer, skriver Aftenposten. Til sammen bidro Enova til å skape eller frigjøre 1,8

TWh energi. Tilskuddene til små varmepumper er ikke med i regnestykket.

• En ny park med 50 vindmøller planlegges i Flatanger og Osen i Nord-Trøndelag. Trolig vil strømproduksjonen skje med møller produsert av selskapet ScanWind i Verdalen. Selskapet har allerede installert verdens største vindmølle på Hundhammerfjellet i fylket, skriver Trønderavisa.

• Oljeplattformer som har gjort sin innsats med å pumpe opp olje og gass, kan få et forlenget liv ved å produsere kraft fra vindmøller, bølger, undervannsstrømmer og restgass, melder NTB. Forslaget kommer fra Stiftelsen Strømforbrukernes Interesseorganisasjon og Vår Kraft BA.

Skip

• Bunkersolje har lekket ut fra sen norskeide tankeren "Bow Mariner" som havarerte utenfor østkysten av USA. Båten hadde 900 tonn olje om bord, skriver Stavanger Aftenblad.

Fisk

• Regjeringen vil nedsette en spesialkomisjon som i løpet av april skal gi fiskeriministeren råd om hvordan myndighetene skal hindre utkast av fisk. Kommisjonen skal bestå av representanter for

Justisdepartementet, Kystvakten og Fiskeridirektoratet, skriver Aftenposten.

• SV vil ha en lov om at den havgående fiskflåten skal ha inspektører om bord for å unngå fiskefusk.

Landbruk

• Sjansen for at du vil finne giftige sprøytemidler i maten du spiser, har sunket betraktelig etter grønne avgifter ble innført på plantevernmidler, skriver Dagsavisen. Risikoen for helse- og miljøskader er redusert med 25 prosent, viser undersøkelser fra utvalg nedsatt av Landbruksdepartementet.

Samferdsel

• Neil Young lar turnebussene sine kjøre på biodiesel når han legger ut på turné for sitt nyeste album "Greendale", melder NTB.

BRK MNDRE!

Du har sjelden bruk for innpakningen. Velg produkter med minst emballasje. **Bruk mindre.**

Stavanger kommune, fagavdeling renovasjon

kalenderen

19. - 21. MARS 2004

Oljekonferansen 2004. Oslo.

Arr: Stopp Goliat alliansen

e-post: olje@nu.no

29. - 30. MARS 2004

International Sustainable Development Research Conference

Sted: Manchester, England

Arr: ERP erpenvironment

www.erpenvironment.org

20 - 21. APRIL

Carbon Market Insights 2004.

Amsterdam.

www.pointcarbon.no

13. MAI

GRIP forum med utdeling av miljøprisen Glassbjørnen

www.grip.no/gripforum/2004/

Trykksaker

redaksjon

REDAKTØR:

Audun Garberg | Tlf. 22 40 24 25
ag@naturvern.no

REDAKSJON:

Jorunn Gran | Tlf. 22 40 24 23
jorunn.gran@naturvern.no
Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24
tmi@naturvern.no

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
Mail: redaksjonen@naturvern.no
www.nmb.no

ABONNEMENT: 290 pr. år (privat) 650 pr. år
(bedrift) ANNONSER: HS Media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 19.03.2004

Rekordsalg av økologisk vin

Marte O. Kittilsen nyter en Casa de la Ermita som er den mest solgte økovinen i fjor. Sammenlignet med 2002 er salget av økologisk vin nå tredoblet.

De ti mest solgte økologiske vinene

1. Casa de la Ermita 2002
2. Castillo de Alicante Ecologica 2001/2002
3. Lurton Terra Sana 2001
4. Cumer Organic Sangiovese 2002
5. Torrevinto Proemio Castel del Monte 2001
6. Crémant de Die, Brut 1999
7. Casa de la Ermita Monastrell Crianza 2001
8. Cumer Organic Inzolia 2002
9. Bonterra Organically Grown Cabernet Sauvignon 1996
10. Bonterra Organically Grown Zinfandel 1996

Marte O. Kittilsen i Norges Naturvernforbund nyter økologisk rødvin.
(Foto: Kristian Jahre)

TONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Ikke bare er Kari og Ola vindriker blitt mer bevist på økologisk mat. De er også blitt mer beviste på økologisk drikke. I hvert fall hvis vi legger til grunn Vinmonopolets statistikk. Den viser at mens vi i 2002 drakk 15 000 liter økologisk vin er tallet nå tredoblet - 48 000 liter forsvant ned i våre ganer i fjor.

— En årsak er at det er kommet litt flere økologiske viner på markedet. For to år siden solgte vi 12 ulike viner, i fjor hadde vi et sortiment på 20, sier rådgiver Jens Nordahl i Vinmonopolet.

UNNGÅR DEBIOGODKJENNING

Han tilføyer at Vinmonopolets sortiment inneholder flere økologiske viner enn de 26 som er

debiogodkjent. Debio kontrollerer at produktene er produsert etter visse regler, som for eksempel at vinen er laget med begrenset bruk av kjemisk framstilte hjelpemidler.

— Noen vinimportører søker ikke om å bli debiogodkjent fordi økologisk har en dårlig klang i manges ører, sier Nordahl.

Han mener oppmerksomhet i avisene til en viss grad avgjør hva folk kjøper. Viner som får høye terningkast blir raskt veldig populære, men det kastes sjelden terning på økologisk vin.

I tillegg spiller pris inn. Økologisk vin er noen kroner dyrere enn ikke-økologisk.

UTFORDRING

Avdelingsleder Gerald Altena i Debio erkjenner at økologisk mat og drikke har utfordringer

på markedsføringssiden.

— Selv om en vare er produsert økologisk er det ikke dermed sagt at den smaker godt. Både klimamessige forhold i vekstsesongen og bondens dyktighet er viktige faktorer for å få høykvalitetsprodukter. Utfordringen er spesielt stor for en økologisk bonde som sier nei til sprøytemidler. Vinimportørene som ikke vil debiogodkjenne produktene sine har kanskje smakt en dårlig økologisk vin og tror at den er representativ for all økologisk vin, sier Altena.

Økologisk rødvin er mest populært blant miljøbevisste "polfarere". Hele 46 000 av de 48 000 literne som ble fortært besto av røde dråper. 1400 liter var musserende vin, 500 liter var hvitvin og 100 liter var økologisk cognac.

"Besøker man India en kort tid som turist burde det ikke være noen fare."

BENGT G. ERICSSON VED DET SVENSKA LIVSMEDELSVERKET OM SKYHØYE MENGDER AV PESTICIDER I INDISK COLA